

ТУРИСТИЧНА ПОЛІТИКА ТА МІСЦЕ ТУРИЗМУ В ГОСПОДАРСЬКОМУ КОМПЛЕКСІ ХОРВАТІЇ

Ключові слова: туристична політика, програми розвитку туризму, конкурентоспроможність туризму Хорватії

Актуальність дослідження. Сьогодні туризм є важливою складовою економіки більшості країн світу. У господарському комплексі Хорватії туризм має особливо важливе значення. Протягом 2006-2011 років спостерігається стійка позитивна динаміка відвідувань туристами країни, а 2011 рік, не зважаючи на проблеми у світовій економіці, виявився надзвичайно вдалим для неї. За результатами 2012 року Хорватія здобула нагороду Британської асоціації туристичних агентів (АВТА) як провідна туристична дестинація та була обрана місцем проведення своєї щорічної конференції, яка відбудеться у жовтні 2013 року в Дубровнику. З першого червня цього року Хорватія, чия незалежність є ровесницею української, стане повноправним членом Європейського Союзу.

Постановка проблеми. Розвиток туризму Хорватії забезпечується унікальним природно-ресурсним потенціалом, етнокультурними особливостями хорватського народу, потужною інфраструктурою та ефективною політикою держави щодо підвищення якості туристичних послуг та просування національного продукту на міжнародний ринок. Зважаючи на позитивний результат туристської політики, яку здійснює уряд Хорватії, її досвід може стати корисним для України.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Туристсько-країнознавчому аналізу Хорватії присвячені праці Б.Шварца, А.Сабо, Л.Городнянської, М.Сартакової, П.Летчера, В.Стафійчука, І.Дубович, І.Дахна та ін.

Мета статті полягає в оцінці місця туристичної сфери в господарському комплексі країни та аналізі політики, яку проводить держава в галузі туризму.

Виклад основного матеріалу. Ще півстоліття тому в структурі зайнятості Хорватії переважало сільське господарство. Сьогодні країна має сучасну економіку, де 70 % ВВП та зайнятості припадає на сферу послуг. Головну нішу в цьому секторі займає туризм. Для ефективного функціонування та розвитку туризму в країні створено потужну систему органів управління. Вищим законодавчим органом в галузі туризму є Міністерство туризму, яке відповідає за стратегію і політику щодо розвитку туризму на національному рівні та регулює туристичний бізнес загалом. Вищим виконавчим органом є Комітет з туризму, діяльність якого спрямована на прийняття законодавчих та інших нормативних актів, а також контроль виконання завдань з різних аспектів туристичної діяльності. Відповідальним за просування туристичного продукту країни на світовий ринок є Хорватське туристичне співтовариство. На регіональному та місцевому рівнях країни діє велика кількість відділів та рад з питань туризму, компетенцією яких є забезпечення розвитку туризму та індустрії гостинності, наприклад, вирішення питань щодо присвоєння певного класу готелям. Міністерство туризму також співпрацює з низкою некомерційних організацій та професійних асоціацій (наприклад, асоціацією туристичних агентств, готелів, кемпінгів), що регулюють туристичну діяльність у приватному секторі [2].

Туризм є дуже важливою складовою економіки Хорватії. За даними Національного бюро статистики у 2011 році він склав майже три чверті всіх експортних доходів країни від послуг (72,5%). Безпосередній внесок туристичної галузі у ВВП країни в 2011 році становив 32,687 млн. HRK (хорватських кун), тобто 11 % від загального обсягу ВВП Хорватії. За прогнозами цей показник зростатиме на 4,7 % щорічно і сягне 54,461 млн. HRK у 2022 році (13,4 % ВВП) [6].

Безпосередня зайнятість в сфері туризму у 2011 році становила 135,5 тис. робочих місць (12,3% від загальної кількості працівників). Прогнозується що до 2022 року цей показник зростатиме на 1,1 % щорічно і сягне 160 тис. робочих місць (Рис.1).

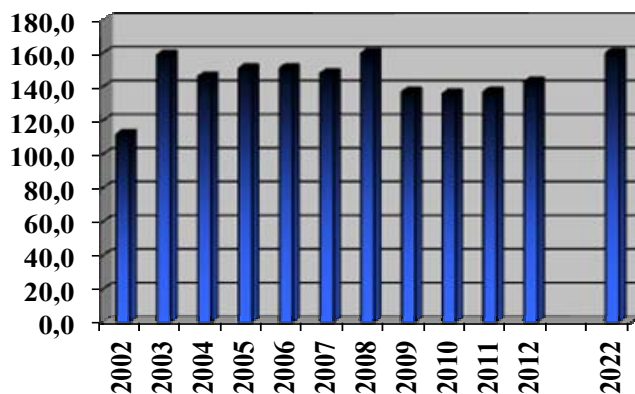

Рис. 1 – Динаміка зайнятості в галузі туризму Хорватії (тис. осіб)

Основою розвитку туризму є капіталовкладення. Основними джерелами фінансування туризму в Хорватії є державний бюджет та кошти від приватних та державних компаній. Значна частина цих коштів йде на рекламну діяльність. За даними WTTC, обсяг інвестицій у сферу туризму в 2011 році склав 7,7 млн. HRK, або 11,4 % від його загального обсягу.

Протягом наступних десяти років прогнозується зростання показника інвестицій на 5,2 % щорічно. Тобто у 2022 році їх обсяг становитиме 14,7 млн. HRK (Рис.2) [6].

У структурі туристичної сфери Хорватії надходження від подорожей з метою відпочинку та бізнес-туризму у 2011 році становили відповідно 90,6 % (61,6 млн. HRK) та 9,4 % (6,4 млн. HRK) (згідно даних WTTC). До 2022 року очікується їх зростання відповідно до 104,1 млн. HRK та 8,3 млн. HRK. З іншого боку, щодо структури доходів від міжнародного та внутрішнього туризму, то у 2011 році вони становили 82,9 % та 17,1 % відповідно. За даними Національного бюро статистики на сьогоднішній день в Хорватії спостерігається стійке зростання чисельності іноземних туристів зі щорічним зростанням у середньому на 3,3 %.

Хорватія є однією з країн Балканського півострова, тому у того, хто ніколи не відвідував країну, відразу складається думка, що країна має багато спільних рис з сусідами (Албанією, Болгарією, Чорногорією та Боснією і Герцеговиною). Звісно деякі культурні і мовні подібності існують, проте Хорватія має явно виражену прозахідну орієнтацію. Це, зокрема, підтверджується структурою туристичних потоків: понад 76 % іноземних туристів, що відвідують країну, приїжджають з країн-членів ЄС, причому близько 50 % туристичного потоку — з чотирьох європейських країн: Німеччини, Італії, Словенії та Австрії [3, с.32].

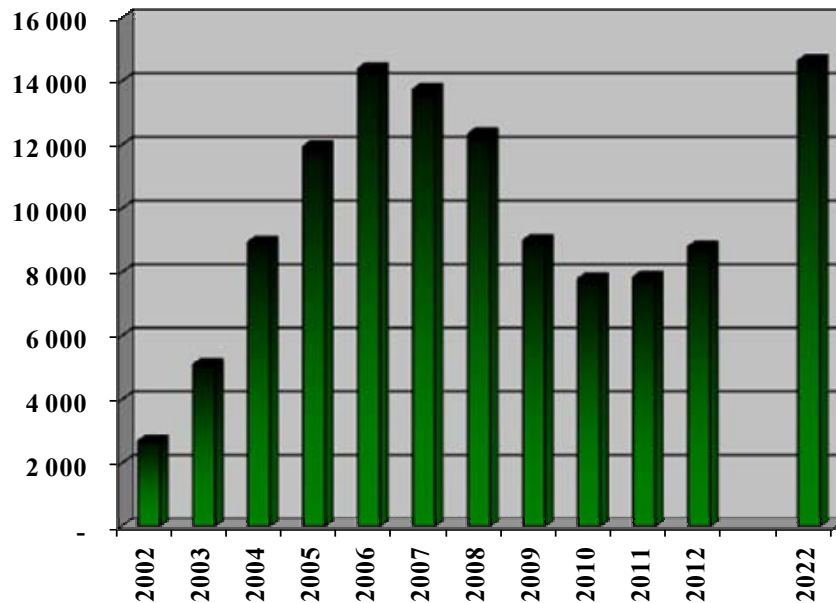

Рис. 2 – Обсяг інвестицій в туризм Хорватії (млн. HRK)

У рейтингу країн світу за Індексом конкурентоспроможності сектора подорожей та туризму 2013 (Travel and Tourism Competitiveness Index 2013), який опублікований аналітичною групою Всесвітнього економічного форуму (ВЕФ), Хорватія займає 81 позицію. З факторів конкурентоспроможності, за якими в звіті оцінюються країни, досить сильними сторонами Хорватії є можливість швидко відкрити свій бізнес, якість інфраструктури, особливо доріг та телекомунікаційної інфраструктури, наявність новітніх технологій, охорона здоров'я та якість початкової освіти. У свою чергу, значний негативний вплив мають тягар державного регулювання та ефективність правової системи, витік мізків за кордон, ступінь підготовки кадрів та все ще низька цінова конкурентоспроможність. Нагадаємо, що індекс конкурентоспроможності сектору подорожей та туризму складається кожні два роки і охоплює 144 країни (2013 р.). При його підготовці використовується комбінація даних із загальнодоступних джерел та інформації від міжнародних організацій та експертів у галузі подорожей і туризму. Крім аналізу причин розвитку сектору подорожей та туризму в різних країнах, звіт також надає картину загального стану галузі на міжнародному рівні і аналізує її роль у прискоренні глобального економічного зростання. Так, цього року ключовою темою доповіді стало «Скорочення бар'єрів для економічного зростання та створення робочих місць». Автори дослідження вказують, що в сучасній економіці на сектор подорожей і туризму припадає одне з 11 робочих місць у світі, що доводить стійкість сектору під час глобального економічного спаду, і перетворює його в ключовий фактор

високоєфективної диверсифікованої економіки для країн, що розвиваються [1].

Це добре розуміє й уряд Хорватії, адже Міністерством туризму Хорватії розроблено низку програм метою яких є перетворення країни на одну з провідних атракцій Європи. Так, у співпраці з Міністерством моря, транспорту та інфраструктури підготовлено *Стратегію розвитку морського туризму 2009-2019*. Морський туризм є особливо цінним сегментом туризму в Хорватії. Він складає 10% прибутків від туризму в країні та має значний потенціал для розвитку. Отже, концепція розвитку морського туризму в Хорватії передбачає реалізацію таких основних положень:

1. Раціональне використання природних територій для розбудови морської інфраструктури, так як концентрація великої кількості портів, а як наслідок і туристів, на обмеженій території може призвести до згубного впливу туризму на природні ресурси; сприяння маркетингу морського туризму: ярмарки, фестивалі в морському стилі, творчі програми тощо.

2. Збільшення потенціалу прийому суден шляхом модернізації існуючих портів та будівництва нових потужностей. У плановому періоді до 2015 року передбачається будівництво 33 655-ти нових причалів, з яких 25755 в морі і 7900 на березі. Таким чином їх загальна кількість становитиме 54675. Планується спорудження наступних високоякісних причалів: Порто Барос в Рієці, Мандаліна в Шибенику, Маріна в Спліті, Слано та Вела Лука в Дубровнику та ін. Найбільш інтенсивний сценарій розвитку має Істрія — планове зростання загальної потужності на 309,5 %.

3. Створення морської навігаційної системи з метою запобігання аварій суден, що стане порівняльною перевагою Хорватії при виборі туристами місця подорожування; оснащення портів та суден пристроями для захисту вод від забруднення; впровадження екологічних стандартів.

4. Створення бази даних та ведення статистики щодо динаміки морського туризму; фінансова підтримка інноваційних проектів у сфері морського туризму задля збільшення конкурентоспроможності країни в цій галузі на міжнародному ринку; робота над привабливістю професій в цій сфері.

Отже, морський туризм в Хорватії розвиватиметься в двох напрямках: захист природних територій, що мотивують туристів відвідати країну, з одного боку, та будівництво портів з найвищими екологічними стандартами в менш цінних районах з іншого. За прогнозами, у 2019 році морський туризм принесе країні дохід в розмірі 15 млрд. HRK [4].

Для розвитку культурного туризму Міністерство туризму Хорватії розробило *Стратегію розвитку культурного туризму*. Багатство історичної спадщини, пам'ятки світового значення, що знаходяться під захистом ЮНЕСКО, численні музеї, фестивалі як основа для туристичних програм — це величезний, але ще не до кінця використаний потенціал хорватської пропозиції. Зростання рівня освіти, чисельності мандрівників старшого віку, які проявляють більший інтерес до культури, ніж до "сонця і моря" та бажання повніше використовувати вільний час — головні причини

зростання інтересу до культурного туризму. Про те, щоб ресурси культури перетворилися на туристичний продукт будуть піклуватися і діячі культури, і самі туристичні фірми, і працівники готелів, і система туристичних об'єднань. Спільними зусиллями вони планують перетворити культурні пам'ятки і події в турпродукт та рекламувати його на внутрішньому і зарубіжному ринках.

Хорватським туристичним співтовариством була розроблена *програма "Крок до успіху"*, яка передбачає державне кредитування реконструкції старовинних і самотніх будинків, приватних апартаментів і невеликих сімейних готелів, відновлення цінних, з туристичної точки зору, об'єктів, а також підтримку та розвиток культурної спадщини, старовинних звичаїв та ремесел. Завдяки фінансовим пільгам та професійній підтримці додатковий стимул отримає агротуризм. Важливо, що уряд також надає підтримку розвитку сфери туризму за рахунок зниження розмірів податків у даній галузі [5].

Висновки. Сьогодні галузь туризму Хорватії – це майже три чверті всіх експортних доходів країни від послуг. Головна мета туристичної політики Хорватії - підвищення якості туристичних послуг та просування національного продукту на міжнародний туристичний ринок. Цьому сприяє раціональна організаційна структура управління туризмом, зокрема на регіональному та локальному рівнях а також активна співпраця державних органів та громадських організацій. Загалом Хорватія є дуже перспективною в плані розвитку туризму, адже її уряд, робить ставку на сталий розвиток туризму і розуміє, що він можливий лише за умови планового підходу та координації діяльності всіх суб'єктів господарювання даної галузі економіки країни. Україна також має всі передумови для перетворення туризму в одну з найприбутковіших сфер національної економіки. Потрібна лише зважена туристична політика уряду, а тому варто вивчати можливості адаптації позитивного досвіду інших країн, зокрема Хорватії.

Список літератури

1. Всемирный экономический форум: рейтинг стран мира по уровню конкурентоспособности сектора путешествий и туризма 2013 года. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://gtmarket.ru/news/2013>.
2. Letcher P. Croatia / P. Letcher // USA: The Globe Pequot Press In. – 2010. – 393 p.
3. Litvinova E. An Analysis Of The Hotel Industry In Croatia. Applying Porter's Diamond Model / E. Litvinova // Jamk University Of Applied Sciences. – October 2011. – 66 p.
4. OECD Tourism Trends and Policies 2012. – OECD Publishing. – 2012. – 422 p.
5. Tourism Outlook: Croatia. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://corporate.visa.com/_media/visa-tourism-outlook-croatia.pdf.
6. Travel & Tourism. Economic Impact 2012. Croatia. — UK: World Travel & Tourism Council. - 2012. — 18 p.

Матвієнко Н. М. Туристична політика та місце туризму в господарському комплексі Хорватії.

Розглянуто туристичну політику Хорватії, зокрема систему органів управління та програми розвитку туризму. Проаналізовано місце туризму в її господарському комплексі.

Ключові слова: туристична політика, програми розвитку туризму, конкурентоспроможність туризму Хорватії.

***Матвиенко Н. Н.* Туристическая политика и место туризма в хозяйственном комплексе Хорватии.**

Рассмотрена туристическая политика Хорватии, в частности система органов управления и программы развития туризма. Проанализировано место туризма в ее хозяйственном комплексе.

Ключевые слова: туристическая политика, программы развития туризма, конкурентоспособность туризма Хорватии.

***Matvienko N.* Tourist policy and place of tourism is in economic complex of Croatia.**

The tourist policy of Croatia is considered, in particular system of organs of management and program of development of tourism. The place of tourism in its economic complex is analysed.

Keywords: tourism policy, tourism development program, competitive tourism in Croatia.

Надійшла до редколегії 11.03.2013